

Hørings svar til Kunnskapsdepartementet

Forslag til forskrift om nasjonal retningslinje for masterutdanning i barnevern og forslag til forskrift om nasjonal retningslinje for masterutdanning i barnevernsarbeid.

Landsforeningen for barnevernsbarn takker for muligheten til å svare på høringen om forslaget til forskrift om nasjonale retningslinjer for masterutdanning i barnevern og i barnevernsarbeid.

Landsforeningen for barnevernsbarn (LFB) er en medlems- og interesseorganisasjon for nåværende og tidligere barnevernsbarn. LFB er den eneste demokratiske brukerorganisasjonen for barnevernsbarn i Norge. Hos oss kan alle barnevernsbarn over 12 år, som har eller har hatt tiltak i barnevernet bli medlem helt gratis.

LFB jobber aktivt med brukermedvirkning og for å bedre barn og unges rettigheter i møte med barnevernet, samt for å bedre stereotype holdninger i barnevernet og til barnevernsbarn. Vi jobber på systemnivå, og sitter i flere ulike referansegrupper, utvalg og er med på høringer.

Overordnet er Landsforeningen for barnevernsbarn glade for at det kommer to nye masterutdanninger som skal sørge for at vi får gode folk ut i tjenestene. Til tross for at vi i forarbeidene til mastergradene har lagt vekt på at vi foretrekker en modell med en femårig integrert master og en 3+2-modell kan vi fint leve med forslaget slik det ser ut i dag så lenge krav om praksis forskriftsfestes. Vi setter også pris på at forskjellene på kompetanse etter endt utdanning forsøkes minimert ved nasjonale retningslinjer.

Hørings svaret er strukturert slik at spørsmålene til begge masterutdanningene blir besvart sammen. Det tydeliggjøres ekstra hva som er spesifikt for en enkelt master, resten gjelder for begge. Spørsmålene som omhandler utdanningsinstitusjonenes autonomi og nasjonal deleksamen i jus besvares ikke. Dette fordi vi som bruker- og interesseorganisasjon ikke sitter på nok informasjon til å ta stilling til disse spørsmålene på en god måte. Vi har troen på at andre høringsinstanser vil gi gode tilbakemeldinger og at departementet gjør gode vurderinger.

1: I hvilken grad vurderes læringsutbyttebeskrivelsene i utkastet til forskrift å dekke behovet for kompetanse i barnevernet?

Først og fremst ønsker vi å presisere at arbeidet som er lagt ned i læringsutbyttebeskrivelsene virker grundig, og på et overordnet plan tror og håper vi at studenter som fullfører disse masterutdanningene vil være enda bedre rustet til å arbeide i et så komplekst og krevende felt som barnevernet er.

Allikevel er det flere ting vi ønsker å peke på som vi mener bør vektlegges tydeligere gjennom læringsutbyttebeskrivelsene. En mer detaljert gjennomgang kommer i besvarelsen på spørsmål fem, men på et overordnet nivå savner vi et fokus på barnets beste i begge forslagene. Barnets beste ligger til grunn for hele barnevernloven, og det er en av hovedartiklene i barnekonvensjonen. Vi mener derfor at dette prinsippet også bør ligge til grunn for læringsutbyttebeskrivelsene, og bør komme tydeligere fram. Enten i flere av paragrafene, og da særlig i de læringsutbyttene som omhandler studentenes ferdigheter, eller som en egen paragraf som presiserer at alle vurderinger, bestemmelser og analyser skal være til barnets beste. Etter vår mening holder det ikke at studentene skal kunne analysere, tolke, samarbeide eller vurdere på en selvstendig måte. Alt må skje *til barnets beste*, for det er det som er målet med masterutdanningene – å få gode folk ut i tjenestene som tar gode vurderinger som er bra for barna. Som en videreførelse av dette ønsker vi også at studentene skal lære hvordan gjøre gode proporsjonalitetsvurderinger. Hva skal veie tungt og hva kan tilsidesettes?

I tillegg ønsker vi å nevne at vi er svært skeptiske til at det ikke stilles krav til praksisstudier i masterutdanningene. Dette kommer vi nærmere inn på i spørsmål åtte.

2: I hvilken grad vurderes utkast til forskrift å være i tråd med brukernes fremtidige behov for kompetanse i tjenestene?

Det er vanskelig å predikere brukernes fremtidige behov for kompetanse i barnevernet, men allikevel er det et par ting vi ønsker å peke på.

Vi anser det som høyst sannsynlig at Norge blant annet vil oppleve at det kommer flere enslige barn som er flyktninger. Disse barna kommer selvfølgelig fra et vidt spekter av situasjoner og kulturer, med helt forskjellige erfaringer. Allikevel er det naturlig å se for seg at barn som er flyktninger har opplevd traumatiske ting, og dermed har traumer og behov for hjelp. Dette må vi være forberedt på, så vi er i stand til å gi dem den hjelpen de trenger på en god måte. Vi etterlyser derfor et fokus på traumer, psykisk helse, tverrfaglig samarbeid og kulturell kompetanse. Dette vil ikke bare gagne de barna som er flyktninger, men også andre barn under barnevernet. Kayedrapporten¹ for eksempel viser tydelig at det er stort behov for kompetanse på psykisk helse.

Med dette mener vi ikke at ansatte i barnevernet skal ha kompetansen til psykologer, psykiatere eller andre fagfelt, men vi mener de må være opplært i traumesensitiv omsorg, være gode på å skaffe barna hjelp fra riktig instans og ikke minst opplært i å koordinere samarbeidet med andre etater.

3: Hvordan vurderes graden av detaljering med hensyn til utdanningsinstitusjonenes behov for autonomi (mulighet for lokal tilpasning)?

Besvares ikke

¹ Kayed et. Al, 2016, *Psykisk helse hos barn og unge i barnevernsinstitusjoner*

4: Formålet med forskriften er å sikre at kandidater med samme utdanning får samme sluttkompetanse uavhengig av hvilken utdanningsinstitusjon de er utdannet ved. Hvordan vurderes dette å være ivaretatt i læringsutbyttebeskrivelsene?

Som bruker- og interesseorganisasjon er det vanskelig for oss å ta stilling til om dette er ivaretatt i læringsutbyttebeskrivelsene. Allikevel ønsker vi å forskuttere svaret vårt på spørsmål åtte igjen; hvis det er opp til hver enkelt utdanningsinstitusjon å vurdere om det er behov for praksisutdanning i mastergradene vil sluttkompetansen til studentene nødvendigvis bli ulik. Dette fordi man i et praksisopphold ikke bare må reflektere rundt teori, men også rundt seg selv og anvendelse av egen kunnskap. Man får tatt i bruk kunnskapen man har tilegnet seg i praksis og man får testet ferdighetene sine i den virkelige verden. Dette har stor verdi, og vil gjøre det lettere for studentene å oversette teoretisk læring til arbeidsnyttig kunnskap. Studenter som har hatt praksis vil formodentlig ha annen, og etter vår mening, høyere kompetanse enn de som ikke har hatt det.

5: Er det kompetanse som mangler i høringsutkastet til forskrift? I så fall hvilke?

Vi har allerede nevnt at vi på et overordnet nivå ønsker at studentene skal lære om barnets beste og at dette skal være et gjennomgående fokus i alle typer vurderinger og beslutninger som angår barn. I tillegg har vi påpekt at vi savner et fokus på å lære om barnevernets koordinerende rolle i tverrfaglig praksis og mer kunnskap om psykisk helse, særlig traumer. Videre vil vi peke på andre mer spesifikke områder vi mener vil være nyttig å ha kompetanse om når man skal jobbe i barnevernet.

PUNKTER TIL BEGGE MASTERUTDANNINGENE

Vår erfaring er at mange barnevernsbarn opplever at hjelperne deres ikke ser hele personen de er, men i stor grad fokuserer på barnevernsbarnet. Barnevernsbarn er så mye mer enn det – de er kanskje skeive, har funksjonsnedsettelse, er fra en etnisk eller religiøs minoritet et cetera. Vi håper at studentene på en eller annen måte kan lære om denne interseksjonaliteten barnevernsbarn står i, for den kan være vanskelig å manøvrere for barna, og da må de voksne ha kunnskapen de trenger for å bidra. Vi er usikre på hvordan en slik læringsutbyttebeskrivelse kan se ut, og tror at departementet er bedre rustet enn oss til å formulere det.

Videre tenker vi det kunne vært nyttig med en generell opplæring i hvordan barnevernloven blir til. Dette er arbeids- og beslutningsgrunnlaget til ansatte i barnevernet, og det er viktig at studentene får en forståelse av at en lov ikke nødvendigvis er forskningsbasert, og i hvilken grad politikk og politisk ideologi påvirker nye lover. Videre ønsker vi også at det inkluderes opplæring i de generelle kommentarene til barnekonvensjonen, ettersom disse legger grunnlaget for hvordan barnekonvensjonen skal leses og forstås.

Vi ønsker oss også et eget punkt om relasjonskompetanse. Det er svært viktig at kommende barnevernsansatte er gode på å skape tillit og trygge rom, og å bygge relasjoner med barnevernsbarna. Uten relasjonskompetanse risikerer vi at barn ikke tør å fortelle om sine opplevelser og erfaringer, noe som igjen fører til at mange barn kanskje ikke får hjelpen de trenger. Dette henger også sammen med

praksis for studentene, ettersom det kun er der studentene får testet hvordan teorien om relasjonskompetanse omsettes til den virkelige verden.

Til sist ønsker vi oss et nytt læringsutbytttemål som tar for seg digital kompetanse. Mobiltelefoner, internett og sosiale medier er en så stor del av alle barn og unges hverdag, og verden er med inn på soverommet. Det er en vanskelig og potensielt farlig verden å manøvrere for barn og unge, og det er derfor nødvendig at voksne som skal jobbe med barnevernsbarn kjenner til denne delen av livet og kan hjelpe til med å finne ut hvordan man navigerer og setter grenser på denne plattformen.

TIL MASTERUTDANNING I BARNEVERN

Vi savner et tydeligere fokus på medvirkning i dette forslaget til forskrift. Medvirkning er et av de viktigste prinsippene i barnevernet, og det er helt nødvendig at medvirkning skjer på en god måte for å ivareta barn og unges rettigheter. I tillegg vet vi at dette er et punkt som ofte glipper til tross for det store fokuset på det. I forskriften tilknyttet masterutdanning i barnevernsarbeid er medvirkning nevnt i flere av læringsutbyttene, men det er ikke tilfellet for masterutdanning i barnevern. Vi stiller oss skeptiske til dette, og mener at man aldri er ferdig utlært når det kommer til medvirkning når man skal jobbe med å hjelpe barn og unge i barnevernet.

TIL MASTERUTDANNING I BARNEVERN SARBEID

I forslaget til forskrift om nasjonal retningslinje for masterutdanning i barnevernsarbeid savner vi i tillegg at de internasjonale lovene og reglene Norge må forholde seg til nevnes, eksempelvis barnekonvensjonen og menneskerettighetene. I tillegg legger vi merke til at denne masteren ikke har barnevernfaglig kompetanse som kompetansemål, og reagerer på dette ettersom studentene fra begge masterutdanningene kvalifiserer for de samme stillingene i barnevernet. Det fremstår for oss som litt merkelig at man ikke har dette med.

I tillegg savner vi et læringsutbytttemål som stiller krav til studentenes kritiske sans. Det er viktig for oss at fremtidige ansatte i barnevernet stiller seg kritiske til informasjonen de får, også i studieløpet, og hele tiden lærer seg å stille spørsmål om hvor kunnskapen kommer fra – er det gjeldende praksis, forskning, brukerkunnskap? Hvordan passer dette med det beste for barnet? Vi ønsker ikke at det skal komme nyutdannede ut i tjenestene som ikke stiller spørsmål eller krav – da stagnerer feltet, og mulighetene for fornyelse til det bedre minker.

Videre savner vi læringsutbytttemål som tar for seg tvangsbruk og traumer, da dette er temaer som ofte blir tatt opp av medlemmene våre, og som det er viktig at man har kompetanse om for å kunne ivareta barnevernsbarn på en god måte.

6: Er det innhold som bør tas ut eller nedtones i utdanningen? I så fall hva?

LFB har ingen kommentarer her.

7a: Det er foreslått en nasjonal deleksamen for utdanningene. Vi ber om høringsinstansenes innspill på en mulig gjennomføring av nasjonal deleksamen i jus for de barnevernsfaglige masterutdanningene

Besvares ikke

7b: I kapittel 5 Opptakskrav, studiets oppbygging og praksisstudier er det beskrevet opptakskrav til masterutdanningen i barnevernsarbeid. Vi ber høringsinstansene vurdere hvorvidt forskriften bør omtale opptakskrav og hva opptakskravene eventuelt bør være?

Først og fremst: vi er forkjempere av økt tverrfaglighet i barnevernet, og er glade for at det finnes et masterstudium som sørger for at andre fagfelt også kan få kompetansen de trenger for å jobbe i barnevernet. Allikevel mener vi opptakskravet her muligens er i tynneste laget. Vi er usikre på om ett års relevant yrkeserfaring fra arbeid med barn, unge og familier i utsatte livssituasjoner er nok til å opparbeide seg grundig kunnskap om barnevernet som kan kompensere for kunnskapen man tilegner seg ved et bachelorløp. Vi ønsker derfor at departementet vurderer å øke kravet til yrkeserfaring til to år.

8: Vi ber høringsinstansene særlig vurdere om det bør forskriftsfestes krav til praksis i utdanningene eller om dette kan vurderes ved den enkelte utdanningsinstitusjon?

Som nevnt i besvarelsen på spørsmål 4 er det svært viktig for oss at krav til praksis i utdanningene forskriftsfestes. Både for å sørge for at sluttkompetansen etter endt studie er så lik som mulig uavhengig av studiested, men også for å sikre det vi mener er viktigst: at vi får gode folk ut i barnevernet som er rustet til å møte de utfordringene de kommer til å møte.

Formålet med utdanningen som formulert av Kunnskapsdepartementet er at «kandidaten skal bidra til at barn, unge og familier i utsatte livssituasjoner får riktig hjelp til rett tid». Videre beskrives både kjernekompetansen i utdanningen, og hva barnevernfaglig arbeid og kompetanse innebærer. Dette kombinert med våre erfaringer levner liten tvil om at barnevernsfeltet er enormt komplekst og krever mye av mennesket som skal jobbe med det. Det er etter vår mening ikke tilfredsstillende å lære om teorien rundt det som inngår i kjernekompetansen i barnevernet, det må være samsvar mellom studie og arbeid! Bufdir sier det tydelig i Utredning av kompetansehevende tiltak i barnevernet: «Dersom studenter ikke får trent på yrkesutøvelsen i løpet av utdanningen, vil de ha betydelige kompetansemangler når de begynner å arbeide i barnevernet» (s. 75).

Til slutt er vi bekymret for at manglende praksis også kan føre til mangelfulle skikkethetsvurderinger. En A på en eksamen viser god forståelse i teorien, men ikke nødvendigvis god gjennomføring i praksis. Studentene må få teste seg selv og bli evaluert i arbeidsnære situasjoner. Da får de i større grad innsikt i hva slags arbeid de studerer for, og studiestedene får muligheten til å vurdere om studentene er skikket til å arbeide med barn. Vi vet at det ligger en tanke til grunn om at studentene har hatt praksis i bachelorgraden sin, og at skikkethetsvurderingen dermed er gjennomført. Tallene derimot viser at i studieåret 2018-2019 var det kun 20 av 9570 studenter på bacheloren som ble *vurdert* for skikkethet². Vi kan derfor ikke gå med på at man avfeier

² <https://fontene.no/nyheter/fylleslag-og-terrorvits-kunne-stoppa-karrieren-til-henrik-6.487.637171.e8c7cae378>

skikkethetsargumentet basert på en grunnleggende tanke om at jobben er gjort, når tallene og den virkelige verden sier noe helt annet.

SÆRLIG OM MASTER I BARNEVERN SARBEID

Vi syns særlig at praksisstudier er prekært når det kommer til master i barnevernsarbeid. Her skal studentene hovedsakelig være fra andre studieretninger enn barnevern, og det er lite sannsynlig at disse har hatt praksis innenfor barnevernet i løpet av sin bachelorgrad. Til tross for at kravet er ett års relevant yrkeserfaring kan dette på ingen måte kompensere for praksisstudier. I praksisstudier får man veiledning, tilbakemeldinger, og man må ofte reflektere rundt hvordan man har brukt sin teoretiske kunnskapsbase i møte med det virkelige liv. Dette er ikke et krav i en vanlig jobb, og mye av læringen går dermed tapt.

Vi håper departementet vurderer det dithen at krav til praksis i utdanningene forskriftsfestes i begge mastergradene.

9: Har dere andre innspill en det dere allerede har gitt ovenfor?

Vi benytter anledningen ved åpent spørsmål til å spille inn at det er positivt at det nå foregår et kunnskapsløft innenfor barnevernsfeltet. Samtidig ønsker vi å påpeke at dette alene ikke er nok. Kunnskapsrike ansatte i barnevernstjenesten må også ha tid til å utføre arbeidsoppgavene sine på en god måte. Vi ber derfor departementet og alle som måtte lese dette høringssvaret om å ta kampen for en bemanningsnorm for saksbehandlere i barnevernet.

Med vennlig hilsen
Landsforeningen for barnevernsbarn v/

Thomas Johansen
Leder

Kari Hurum
Rådgiver – Politikk og organisasjon